

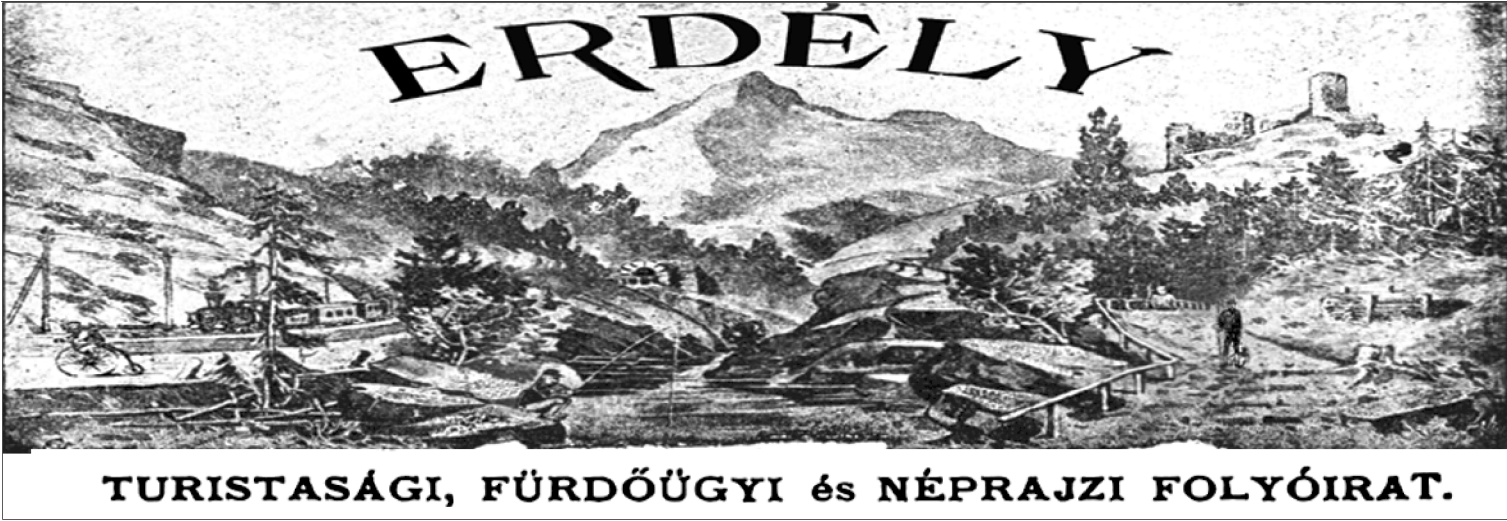
Erdély

ALAPÍTVÁ 1892-BEN

Új sorozat, 78. szám
2015/5.
Megjelenik havonta

Az Erdélyi Kárpát-Egyesület
– Kolozsvár 1891 Értesítője

Szerkesztők:
Tóthpál Tamás
(tothpaltamas@gmail.com)
Pál Gyöngyi

Mamut EKE-túra a mamutfenyőkhöz

Rekordszámú részvétellel – 186 személy, ebből 89 gyerek – szervezte meg idei első gyerektúráját április 26-án az EKE–Kolozsvár 1891 a Vlegyásza lábánál fekvő mamutfenyőkhöz, majd Erdély egyik legépebben megmaradt középkori vára, Sebesvár romjaihoz.

VERES ÁGNES

Székelyjő határában talált megfelelő parkolóhelyet a 45 személygépkocsiból álló konvoj, innen a túrázók másfél órás sétával érték el az első túracélpontot jelentő látványos mamutfenyőket. A sequoia-csemetéket a múlt század elején hozta az Amerikai Egyesült Államokból a környék földbirtokosa, Gál János. Az óriásfa második hazára lelt a Vlegyásza-hegység lábánál, az Úr Dombján. Jelenleg 30 méter magas a koronája, törzsei a föld felszínétől nem messze kettéválnak, mintegy 7,5 méteres kerületüket csak kilenc ki-tárt karú gyerek éri körül.

A fák körüli tágas tisztás pompás pihenőhelynek ígért, a kisebbek az erdő szélén játszottak, a mamutfenyővel ismerkedtek, a nagyobbak fociztak, az apukák tüzet raktak, majd kicsik-nagyok együtt süttek szalonnát, kolbászt. A „fionomságos kosár” megtelt min-

denféle jóval, de a *Somvirággal*, *kakukkfűvel* című gyerektúra-induló és más dalok eléneklése után hamar ki is ürült.

A közös fotó csak a várva várt tombolahúzás beharangozásával készülhetett el, hiszen nehezen gyűlt össze a 186 résztvevő. Kisorsolásra került két adrenalinparki belépő és egy 2015/2. sz. *Erdélyi Gyopár* folyóirat.

A nap második felében a társaság nagy része még ellátogatott Sebesvár romjaihoz is. Erdély egyik legépebben megmaradt középkori várában megtekintésre került minden kis zug, a gyerekek fáradhatatlanul próbálták felfedezni a vár titkait, rejtelmeit.

A 89 gyerek közül a legkisebbek: a 10 hónapos Albert Kristóf, a 11 hónapos Péter Kincső és az 1 éves 4 hónapos Telegdy Sámuel. A túravezetésben Kardos Tibor nyújtott segítséget, Sebesvárbán Lukács József történész kalauzolt.

■ A képen látható fa, évszázadot meghaladó kora ellenére valójában egy „gyerkőc” mamutfenyő. Ugyanis ezek eredeti életterükben több ezer évesek is lehetnek (mintegy 3000 évesnél idősebbre becsülik a legöregebbet), ezeknek a matuzsálemeknek az átlagmagassága 80–90 méter között van, azaz a kolozsvári főtéri templom magasságát (80 m) is meghaladhatják. De ehhez még várunk kell. Ha esetleg nem áll módunkban a Vlegyásza környékére kirándulni, de mégis szeretnénk mamutfenyőt látni, jó tudnunk, hogy a kolozsvári Botanikus kertben van szintén kisebb termetű ősmamutfenyő. (t. t.)

A közel kétszáz fős csoport is csak ekkora e „gyerkőc” mamutfenyő mellett

A SZERZŐ FELVÉTELE

Hírek

ARANYOSRÁKOSI EKE-NAPOK

■ Május 8–10. között szervezte az EKE országos vezetősége az idei EKE-napokat Aranyosrákoson az EKE-Várban. Kolozsvári osztályunk hozzájárulása a rendezvényhez többek közt a Jókai-túrának ezzel egybekapcsolása és Tóthpál Tamás könyvbemutatója volt. A kolozsvári EKE 57 tagja külön busszal ment a záróünnepségre, Martonossy Magda vezetésével. Az ünnepség fénypontja az Eger Vára Barátainak Köre és az egri Segít a Város Alapítvány ajándéka, egy országzászló átadása volt vasárnap délben. A zászló 2013-tól 2015. március 15-ig lengett az Egri Vár Ágyúdombján. A zászlót népviselet-

be öltözött gyerekek vették át, dr. Kovács Lehel István, az EKE új elnöke áallta fel a zászlórúdra. Díszőrséget álltak az Egri Vitézlő Oskola tagjai korhű öltözékekben és fegyverekkel, a jelenlevő népes gyereksereg (de nemcsak) nagy örömeire. (t. t.)

KOSSUTH, BARLANGFÜRDŐ, SZÍNHÁZ – MISKOLCIG

■ Május 1–3. közötti utunk célja Miskolc volt. Monokon a Kossuth emlékmúzeumot látogattunk meg, a délutánt a miskolctapolcai híres-neves Barlangfürdőben töltöttük. Miskolcon a Színháztörténeti és Színészmúzeumban a magyar színjátszás történetével ismerkedtünk, majd a Herman Ottó múzeum felhívására kiállítással-

val, mely az „Elit Alakulat”, a Kárpát-medence leggazdagabb honfoglalás kori temetőinek leleteit mutatja be. Megnéztük az Árpád népe, Gyula népe időszakos kiállítást, a Pannon-tengeren több millió éves izgalmas és látványos időutazást tettünk. Kirándulásunkat Diósgyőr várával zártuk, mely felújítva talán Magyarország leglátványosabb erődítménye. (k. zs.)

VULKÁNON, JELZÉS NÉLKÜL

■ Május 16-án felderítő túrát rendeztünk a Vulkán-hegyre Vlád Pál és Mezei Elemér vezetésével. Az Aranyos és a Fehér-Körös vízválasztójaként a Vulkán-hegy neve ellenére nem vulkáni eredetű, hanem mészkő. Buceaga-Vulcan település-

tól indult gyalogutunk a Vulkán-hágó felé, ahol jelzés nincs. A Szohodol-kő után a Vulkán-hegy középső, 1185 m magas csúcsát másztuk meg. (k. zs.)

PÁNYIK GEOLÓGUSSAL

■ Május 23-án a magyargyerőmonostori és magyarvalkói templomokat látogattunk meg, majd a Pányiki-szorosban túráztunk Wane Ferenc geológus, egyetemi tanár vezetésével. Ma már mindenki Pányiknak nevezi a falut, pedig szép magyar neve van, Gyerőfalva. A Kapus patak fölött jártunk, néhányan leereszkedtünk a kis méretű, de annál vadregényesebb szurdokvölgybe, lencsevégre kapni a vízesést. A völgyben tovább már nem merész-

kedtünk, innen már semmiféle ösvény nincs. Vadregényes táj, érdekesebbnél érdekesebb sziklaalakzatok, szakszerű magyarázatok, gyönyörű vadvirágok, vízcso bogás, néha egy kis szemerkélő eső, aminek ugyan túlságosan nem örvendtünk, mégis: kell-e ennél több, hogy az ember jól érezze magát? (k. zs.)

EURÓPAI TÁJFUTÓVERSENY

■ Június 25–28. között kerül sor Kolozsváron, az idei Európai Ifjúsági Tájékoztatói Versenyre (EYOC 2015), a Kolozsvár Európa Ifjúsági Fővárosa projekt keretében. Tagjaink segíthetnek a rendezés apró-cseprő ügyvitelében, képességeiknek megfelelő munkakörök vállalásával. (k. j.)

Rekordok és újítások a „nagykorú” Jókai-túrán

Az EKE – Kolozsvár 1891 immár 18. alkalommal szervezte meg 2015. május 9-én a Jókai Mór Teljesítménytúrát a Kolozsvár és Torockó közötti útvonalon. A 18. Jókaira a rekordok és újítások túrájaként fogunk emlékezni. A rendezvényen részt vevők száma meghaladta legoptimistább elképzeléseinket is.

AMBRUS TIBOR

Az évek folyamán a Jókai teljesítménytúra útvonala lényegében nem, de részleteiben többször módosult. Az autópálya építése miatt kénytelenek voltunk megint változtatni az útvonalon, ekkor kellett a pálya alatt-fölött új átkelőket keresni. Az utolsó három évben immár stabil útvonalon zajlott a teljesítménytúra, a résztvevők száma átlag 200 körüli lett. Úgy éreztük, elérkezett az idő, hogy új lendületet adjunk a túrának, ezért több újítással próbálkoztunk.

Pólók, kitűzők, amerikaiak

A múlt években a túrát leginkább az írott sajtóban reklámoztuk. Az idén felhasználtuk a helyi rádiók nyújtotta lehetőségeket is. A Facebook-oldalunkon és az új honlapunkon is számos információ jelent meg. A résztvevők a megszokott kitűzőn és oklevélen kívül új, 30 oldalas, 45 színes fényképpel gazdagított túrafüzetet és Jókai feliratos pólót kaptak. Talán ezeknek az újításoknak is köszönhető, hogy abszolút rekordként a teljesítménytúrán 295-ön vettek részt. A Jókai 55-ön 87-en, a Jókai 30-on 119-en, míg a Jókai 10-en 89-en indultak.

A legfiatalabb résztvevő a 2011 januárjában született ko-

lozsvári Kardos Tímea volt, aki a Várfalváról induló 10 kilométeres távot teljesítette. A 81 éves, kolozsvári Rúzsza István a Szindről rajtoló 30 kilométeres szakaszon indult, ő volt a túra legidősebb résztvevője. Ki kell emelnünk a budapesti Wehner Zoltán teljesítményét, aki bár még alig múlt 14 éves, sikeresen lejárta a 55 kilométeres távot. A túrára Erdély minden részéből érkeztek versenyzők, de 50-nél több magyarországi résztvevő is jelen volt. A teljesítménytúrának első alkalommal voltak tengerentúli résztvevői: egy Erdélyből elszármazott hölgy és amerikai születésű férje.

Árkon-bokron át biciklivel

A túra során nem voltak komoly gondok, az idő is velünk tartott. Kisebb problémák a Sárosbükbben adódtak, ahol a januári ónos eső miatt az ösvényre zuhant fák megnehezítették a járást. Az autópályán való átkelést sokan nem a jelzett úton tették meg, hanem rövidíteni próbáltak. Volt, aki a kerítéseken átmászva, életét veszélyeztetve, az autópályán keresztül próbált átjutni. Mások a vízelvezető csöveken másztak át. Egyik túrázó az autópálya alatt, egy kisállatoknak való átjárón próbált átbújni, de beszo-

KISS OLIVER

Sok év után először ingyen kelhattunk át a Tordai-hasadékon

rult, az utána jövő túrázóknak kellett kimenteniük. Hosszú évek után ingyen kelhattunk át a Tordai-hasadékon, ugyanis az egyik híd annyira rossz állapotban van, hogy bárki csak saját felelősségén vállalhatja a használatát. A túrának volt egy kerékpáros résztvevője is: a kolozsvári EKE egyik tagjának sikerült biciklivel teljesítenie a távot úgy, hogy pontosan követte a Jókai 55 útvonalát. Ez a teljesítmény adta az ötletet, hogy jövőre a gyalogos Jókaival párhuz-

amosan indítsunk kerékpártúrát is.

A legnagyobb gondok a beiratkozásnál voltak, a résztvevőknek elég hosszú sorokat kellett kiállniuk, ezért jövőre megpróbálunk elektronikus benevezési formát bevezetni. Rendhagyónak számít, hogy minden torockói célbaérőt átszállítottunk a várfalvi EKE-Várba, ahol meleg bográcsgulyással vártuk őket.

A Jókai teljesítménytúra a kolozsvári EKE legnagyobb rendezvénye. Megvalósítása iga-

zi csapatmunka volt, több mint 30-an vettek részt a szervezési munkában. Közülük is ki kell emelnünk Mezei Elemér és Bagaméri Tibor tevékenységét, akik jelentősen hozzájárultak a túra előkészítéséhez. A Kolozs Megyei Tanács támogatása is nagy segítséget nyújtott.

Köszönjük mindazoknak, akik hozzájárultak a Jókai Mór Teljesítménytúra megvalósításához, és köszönjük a résztvevőknek is, akiket a jövő évben is szeretettel várunk!

Spirituális és turistaút Mariazelltől Csíksomlyóig: a Mária-út

Május 9-én a kolozsvári EKE tagjai a Jókai Mór Teljesítménytúra szervezése mellett Csíksomlyóra tartó zarándokcsoportot vezettek Kolozs megyén keresztül. A Mariazelltől Csíksomlyóig Közép-Európán áthaladó Mária-út az idén már nem került el Kolozsvárt.

A. T.

A Mária-út ötletét a spanyolországi El Camino adta. Mint előzményt itt megemlíthetjük, hogy az EKE kolozsvári osztálya eddig is szervezett gyalogos zarándokutakat Kolozsvárról Csíksomlyóra. Ugyanis Nagy Lajos I. már 1997-ben egyedül zarándokolt Csíksomlyóra, majd 1998-tól átlag 12 ekés zarándokból álló csapattal a mintegy két hétig tartó „gyalogtúrát” jó évtizeden át vezette. Míg kora engedte. Sajnos kezdeményezésének eddig nem akadt folytatója. A jelenlegi Mária-út bővebb ennél, az ausztriai Mariazelltől Csíksomlyóig vezet. Vallási, spirituális és önismereti célja in túl lehetőséget ad a zarándokoknak az útvonal vallási és kulturális értékeinek megismerésére is.

A Mária-út egyben turistaút is. A szervezők terve egy biztonságos útvonal kiépítése volt. Ennek megvalósításához a környéket jól ismerő EKE segítségét kérték. Pár évvel ezelőtt a kolozsvári EKE meg-

kezdte az útvonal feltérképezését, de számunkra ismeretlen okokból a szervezők úgy döntöttek, hogy kikerülik Kolozs-

várt. 2014-ben megváltozott a szemlélet, ebben közrejátszott az EKE eddigi tapasztalata a csíksomlyói zarándoklattal

kapcsolatban: Erdély fővárosa megint felkerült a Mária-út térképére. A kolozsvári EKE-sek nagy lendülettel fogtak neki az

KISS JÁNOS

Mariazellből érkeztek a zarándokok – itt éppen Mákófalváról indulnak tovább

Dél-erdélyi körúton Kazinczy nyomában

Jövőre lesz kétszáz éve annak, hogy Kazinczy Ferenc (1759–1831) író, műfordító, a nyelvújítás mozgalmának legjelentősebb alakja erdélyi körútra indult. Úti élményeit az *Erdélyi levelek* című művében tette közzé. Mint arról már hírt adtunk az *Erdélyben*, az évforduló alkalmából a kolozsvári EKE szeretné végigjárni Kazinczy útját, felkeresni a településeket, ahol ő is járt. Idei kirándulásainkon igyekszünk Kazinczy-emlékhelyeket felkeresni, kapcsolatokat teremteni, gördülékenyebbé tenni a jövő évre tervezett emlékutat. Ezt tettük április végi négynapos dél-erdélyi körútunk során is, amikor nemcsak olyan településeket kerestünk fel, ahol történelmünk nevezetes eseményei történtek, vagy ahol építészeti örökségünk gyöngyszemeit láthattuk, de útba ejtettünk olyanokat is amelyeket Kazinczy Ferenc 1816-os erdélyi útja alkalmával meglátogatott.

KOVÁCS D. ZSUZSA

Egyik szemünk sír, a másik nevet

Alvincen meglátogattuk a 14. században épült református templomot, amelyet 2011–2013 között a Kárpát-medencei Örökségvédelmi Program keretében, a Teleki László Alapítvány segítségével felújítottak. Eddigi kirándulásaink során is többször meglátogattuk az egyre jobban pusztuló, a kommunista rendszer idején raktárnak, juhakolnak használt, majd az 1970-es árvíz után véglegesen elhagyott istenházát, ezért töltött el most örömmel az újra használhatóvá vált több száz éves templom látványa. A közelében álló romos Bethlen várkastély viszont már nincs olyan állapotban, hogy felújítására sor kerülhetne, azt évtizedekkel ezelőtt kellett volna megtenni, de inkább hagyták elpusztulni. Pedig Bethlen Gábor fejedelem reneszánsz várkastélya méltó díszje volt a korabeli Erdély építészeti életének. Az utóbbi évek régészeti kutatásai derítették ki, hogy az egykori várkastély udvarának földjében rejtőznek a korábbi domonkos kolostor és a belőle Martinuzzi Fráter György által kialakított kastély falai. Ezen falak között gyilkolták meg Ferdinánd császár olasz zsoldosai 1551. december 17-én Fráter Györgyöt, a 16. századi magyar történelem egyik legellentmondásosabb alakját, akiről még ma sem tudják pontosan, hogy magyar, osztrák vagy török érdeket szolgált, vagy csak a saját érdekeit tartotta szem előtt.

Kenyérmező, Szászváros

Szászsebes és Szászváros között fekszik Kenyérmező, ahol 1479-ben Báthori István erdélyi vajda maroknyi serege a segítségére siető Kinizsi Pál csapatával közösen legyőzte a törököket. E győztes csata emlékét őrzi a Kinizsi Pálnak állított szobor Alkenyéren, amelyen sajnos csak román nyelvű felirat látható.

Szászvárosba azért tértünk be, hogy a helyi református lelkészről – aki a tizenegynéhány főből álló tordosi gyülekezetet is pásztorolja – Tordosról és egykori lelkipásztoráról, Sipos Pálról érdeklődjünk, akit annak idején Kazinczy felkeresett. A nagy műveltségű tudós sárospataki tanári állását hagyta ott azért, hogy református prédikátor legyen szülőföldjének ebben a kis falujában. Öröndetes, hogy tudnak róla, és minden évben megemlékeznek a tudós prédikátorról. Ez a beszélgetés a csaknem

800 éves szászvárosi református templomban folyt, amelyet három bástyával és három saroktoronnyal erősített várfal vesz körül, a mellette álló evangélikus templommal együtt, amelyet az előbbi ledőlő tornyának anyagából építettek a 19. században.

Dédács, Kazinczy kedvenc helye

Dédácson – ma Piski része – gróf Gyulay Lajosné vendégeként erdélyi útja legboldogabb napjait töltötte Kazinczy. A kastélyt csak kívülről láthattuk, hiszen az Országos Erdőgazdálkodási Igazgatóság irodái vannak benne, de a körülötte lévő gyönyörű arborétum látogatható, most éppen a virágzó magnólia kápráztatott el bennünket. A kastélypark kialakítását még a Gyulayak kezdték el a 18. században telepített különleges növényfajtákkal, későbbi tulajdonosai is bővítették. A dendrológiai rezervátum má nyilvánítt parkot a kommunista időkben sem tették tönkre. Több személytől is kérdezősködtünk a Kazinczy-emlékoszlop felől, míg találtunk egy hölgyet, aki tudta, miről van szó, megmutatta az emlékoszlopról készült fényképet, útbaigazított, mi pedig ennek alapján megtaláltuk. Megkoszorúztuk és csoportképet készítettünk. Az emlékoszlop felirata: Kazinczy kedvenc helye 1816.

Déva vára könnyen megközelíthetővé vált, de sajnos elvesztette varázsát. A kabinos felvonóval pillanatok alatt feljutottunk, onnan kijelölt útvonalon mehettünk tovább egy keveset, ott körülnéztünk, majd fordulhattunk is vissza. Még Dávid Ferenc celláját is csak messziről láthattuk. Remélhetőleg ha befejezik a felújítást, szabadabban járhatunk-kelhetünk az évszázados falak között, netán még Kőműves Kelemen szellemével is találkozhatunk.

Bukovinai székelyek és Vajdahunyad vára

Csernakeresztúron a tájházban a bukovinai székelyek történelmével, mindennapjaival ismerkedtünk. A 18. század második felében a túlnépesedett Székelyföldről az osztrák elnyomás és kiváltságai, a székely szabadság csorbítása megindította a székelyek ezreit a termékeny és gyér lakosságú Moldva felé. Ám a 19. század végére itt is bekövetkezett a túlnépesedés és elkezdődött a bukovinai székelyek Magyarországra való visszatelepítése, így kerültek 1910-ben Csernakeresztúrra is. Új hazájukban is megőrizték kultúrájuk archaikus vonásait, jellegzetes viseletüket. Ma már

A SZERZŐ FELVÉTELE

A marosnémeti kastélyt 2007-ben kapta vissza örököse, gróf Horváth Tholdy Péter

lehetőségük van a Bukovinából elszármazott és a világ különböző részein letelepedett társaikkal tartani a kapcsolatot, élnek is a lehetőséggel, évente bukovinai székely találkozókat tartanak.

Vajdahunyad vára az egész történelmi Magyarország legimpozánsabb és leginkább épen maradt gótikus várkastélya. A gyönyörű várkastély minden zegét-zugát bejárta nagyszerű tárlatvezetőnkkel, aki magyarul mesélte el nekünk a 13. században épült vár történetét, titkait, a hozzá fűződő legendákat. Végre jó kezekbe került a vár, egyre több részt nyitnak meg a látogatók előtt, egyre több a magyar felirat és persze a látogató is.

Aki tudja, hogy a cím kötelez

A Dévától nyugatra fekvő Marosnémetiben az egykori Gyulay kastélyt látogattuk meg, ahol 1816-ban Kazinczy is vendégeskedett, mielőtt rokonai látogatásra továbbutazott volna Lugosra. A kastély örököse, gróf Horváth Tholdy Péter Ausztráliából jött haza visszaperelni jogos tulajdonát, sok viszontagság után 2007-ben sikerrel járt. Azóta folyamatosan dolgozik és emellett állandóan tanul, képezi magát, hisz nem könnyű eligazodni a műemlékvédelem és a bürokrácia útvesztőiben. Nekünk is elmesélte dióhéjban regénybe illő viszontagságait, megmutatta az egyre szépülő kastélyt és környékét, a felújított részeket, sőt még a falu újra használható állapotba került református templomát is. A gróf úr egyike azoknak, akik tudják, hogy a cím kötelez.

Soborsin a Déva–Arad főúton, a Maros jobb partján fekszik. A mai királyi kastély helyén egy 17. századból származó vadászkastély volt, amelyet egykori magyar tulajdonosai – Forray, Nádasdy, Hunyady – építettek, szépítettek az idők folyamán. A Hunyady család kihalá-

sa után, 1943-ban vásárolta meg Mihály király, de nem sokáig élvezhette, államosították. 2001-ben kapta vissza. Jelenleg nagy felújítási munkálatok folynak a kastély körül, ezért nem is látogatható. A kaput nyitva találtuk, bementünk, de hamarosan kitesékeltek, a balesetveszélyre való tekintettel.

Lippa nemcsak a töröknek átadott város

Lippáról a többség csak annyit tud, hogy ez az a város, amelyet Bethlen Gábor átadott a törököknek. Hát ennél sokkal több Lippa. A Maros völgyét ellenőrző vár-település Erdély kulcsvára volt. Első írásos említése 1315-ből való, Lipwa néven. Az 1333-as pápai tizedjegyzék szerint Arad vármegye legnagyobb városa volt. Első vegyesházi királyunk, Károly Róbert – akitől Kolozsvár 1316-ban a szabad királyi város rangot kapta – gyakran tartózkodott a város falai közt. Több királyi oklevél keletkezett itt, köztük az is, amelyben Lippa első privilégiumait kapta. Többnyire királyi, később fejedelmi birtok volt, de adományozás tárgyaként sokszor került magánkézbe is. A Szent Koronával ide menekült Lippán. Először 1541-ben, amikor Buda eleste után az özvegy Izabella királyné csecsemő fiával, János Zsigmonddal és a Szent Koronával ide menekült, másodszor 1849 augusztusában az Aradról menekülő Kossuth Lajos hozta magával, innen vitték aztán tovább Orsovára, ahol az erdőben elásták, hogy ne kerüljön a magyar szabadságharcot leverő osztrákok kezébe a magyar államiség legszentebb ereklyéje. A sok viszontagságon átesett város máig megmaradt látnivalóit Czernák Ferenc Lajos helyi lakos vezetésével jártuk végig, aki nagy szeretettel mesélt városáról, bevitt a helyi múzeumba, ami igazi meglepetés volt számunkra, egy csöppnyi Versailles

Lippán. Azután a polgármesteri hivatal előcsarnokában mutatta meg a ma már nem létező Lippa várának és a mára már csak fenséges romjaiban élő Solymos várának festményeit. A város legérdekesebb műemléke a 17. századból fennmaradt török bazár. Evlija Cselebi, a jeles világutazó és történész úti krónikájában csodákat regélt a muzulmán félhold árnyékában felvirágoztatott városról, melynek ez az épület volna az utolsó tanúja. Sajnos ma már szomorú látványt nyújt Lippa e nevezetessége: legalább hat gazdája hatféleképpen festette ki, hatféleképpen alakította ki a homlokzatát, hatféleképpen hagyta a magas tetőzetet tönkremenni, és felerészben a boltíveket is eltüntette az oszlopok közül. Kőhajításnyira a polgármesteri hivataltól...

Solymos várába is elkísért lippai vezetőnk. Solymos és a vele majdnem szemközt fekvő Lippa kapuként fogják közre az Alföld irányába hömpölygő Marost, mely itt szabadul ki az Erdélyi-Érchegység szorításából. Ebben a festői környezetben, a havasok Maros menti utolsó magaslatán helyezkedik el a tatárjárás után épült, mára már romos vár, amelynek még majdnem épen álló tornya, kapuja, gyönyörű ablakkeretei hirdetik egykori dicsőségét. Csodálatos a kilátás is a várból, keletre Erdély hegyei, nyugatra az Alföld végtelen horizontja.

Aradra este érkeztünk, úgyhogy esti fényben látogattuk meg a városközpont nevezetességeit, majd másnap reggel a Szabadság-szobrot és a vesztőhelyi emlékművet, majd következő utunk utolsó állomása, Világos. Itt a Bohus kastélyba látogattunk, ahol 1849. augusztusában Görgey Artúr és Frolov tábornokok a szabadságharcot lezáró fegyverletételről szóló megállapodást aláírták. A kastély egyik szobájában a magyar szabadságharc emlékeiből rendeztek kiállítást, itt látható Görgey asztala is.

Tavaszi kirándulás a Berettyó forrásához

A SZERZŐ FELVÉTELE

Mintegy százan gyalogoltak a Berettyó vadregényes forrásáig

PÁL GYÖNGYI

Kedvenc tavaszi kirándulóhelyeink közé tartozik a Szilágy megyei Tuszatelke (Tusa) közelében levő Berettyó-forrás. A Berettyó a Réz-hegység (Munții Plopiș vagy Șes) Ponor nevű csúcsa alatt ered több forrásból. A legnagyobb a Toplica patakot tápláló Nagy-karsztforrás. A forrás környéke természetvédelmi rezerváció. Ezen a szakaszon a Berettyó (Barcău) meredek hegyoldalak közt tör előre, majd sík területeken folytatja útját és Magyarország területén ömlik a Sebes-Körösbe. Neve ősi magyar szó, jelentése: berekkel szegélyezett folyó. 1476-ban találkozunk először a Berettyó névvel.

A Réz-hegység lapos tetői és hátai sehol sem érik el az 1000 métert, legmagasabb csúcsa a 918 m-es Magura. A 700-800 méter magasra emelt triász kori rétegek sekély, tálserű mélyedéseibe beszivárgó vizek változatos karsztformákat alakítottak ki. A 901 m-es Cornu-csúcs lábánál elhelyezkedő karsztplató bővelkedik karsztalakzatokban. A felszíne alatt összegyűlt víz részben a Sebes-Körös vízrendszeréhez tartozó Seredos-völgyi karsztforrást, részben a Berettyó forrásait táplálja. A Berettyó forrása egy vízkötés (karsztforrás) a vidék északi oldalán, de nem az egyedüli forrása: a folyó a kisebb forráságak, az Ökrös-, Toplica-, Tusza- és Ponor-patakok egyesülése után Tuszatelke község alatt kapja a Berettyó nevet. Fő táplálója a Feketeponori-karsztfennsík északi peremén fakadó két karsztforrás (Izbucul Mare és Izbucul Mic). A Berettyó fő ága, a Toplica a Nagyforrástól (Izbucul Mare) indul.

Idén április 18-án a Hajdú-Bihar megyei Debrecen Városi Természetjáró Szövetség tagjaival szervezett közös kiránduláson kerestük fel a Berettyó forrásvidékét. A kirándulást Kovács D. Zsuzsa szervezte, a túrát Vlád Pál és Mezei Elemér vezették. A Királyhágó (Pasul Piatra

Craiului) tetején, a parkolóban találkoztunk a határon túlról érkező túratársainkkal. Csaknem százan vettünk részt a kiránduláson. A Nagyváradot Kolozsvárral összekötő főúton indultunk tovább, majd északra felé térő köves úton 3 km után elértük az épülő ortodox kolostortemplomot. Innen gyalog vágtunk neki az útnak, hosszú, kanyargós sorban egymás után. Az út egyre keskenyebb, inkább székérút és tovább emelkedik, szép kilátás nyílik a Sebes-Körös völgyére, majd látható a Cornu-csúcs (903 m). Elhaladtunk egy tőzikerét mellett. A tőzike a hóvirágnál nagyobb, harangocskaszerű. Virágot már nem láttunk, a tőzikek a hóvirágokkal majdnem egy időben nyílnak, legtöbbször március végén vagy április első felében.

Nemsokára elértük Bihar, Kolozs és Szilágy megye találkozási pontját, a 882 m-en levő Almácska (Vf. Merișorul) tetőt. Előttünk már Szilágy megye és a Tuszatelkéről jövő aszfaltos út, le-tértünk balra, füves oldalon ereszkedtünk, míg elértük a Berettyó forrását (615 m), az ösvényt nemrég turistajelzéssel is ellátták. A Ponor-tető víznyelőrendszerében felgyűlt víz tör itt a felszínre, majd több ágra szakadva, kisebb vízeséseket alkotva halad előre. A mohával benőtt mésztufa dombon több ágra szakadva zuhan alá, csodálatba ejti a látogatókat. A vízesés kb. 10-12 m. Percekig álltunk, és nem tudtuk levenni szemünket a természet csodálatos alkotásáról. Megpihentünk a vízesés alatti tisztáson, elfogyasztottuk útravalónkat, majd elindultunk visszafelé a kicsit hosszabb, de kényelmesebb tuszatelki kacsaringós szerpentinre, míg el nem értük a Királyhágó felé vezető utat. Onnan már a délelőtről ismert úton tértünk vissza a kocsihoz, a 18 km gyalogtúra után.

A Berettyó forrás több útvonalon is megközelíthető. Királyhágó (Bucea) faluból a Fogadó völgyön

keresztül vagy a Körösfeketető (Negreni) feletti tanyavilágon (Dealul Burdeasca) keresztül is kijuthatunk a Ponor-rétre, onnan tovább a Berettyó-forráshoz. Ez jövet-menet egy egész napos, 22-24 km-es gyalogtúrát jelent. Aki nem akar gyalogolni, az jöhet Kraszna, illetve Zilah irányából és Tuszatelke felől a karsztforrás kocsival is megközelíthető, alig 15 percre van az úttól. Autóval vagy kerékpárral Csucsáról is eljuthatunk egy 20 km-es makadámúton. A vízeséstől is szép gyalogtúrát tehetünk, ha követjük a Berettyó útját, egy szűkebb szoroson, aztán szép völgyön át, ahol betonból öntött kis gátak törik meg a víz folyását, mesterséges vízeséseket alkotva. Oldalról több kis patak vize növeli az itt még Toplica nevet viselő folyócska vízhozamát, el lehet jutni egy pisztrángosig, onnan tovább Füzespatelekre (Preoteasa), majd ismét egy szűkebb völgyön, a folyó kanyarulatait követve Valkóváráljáig (Subcetate). A távolság a forrástól kb. 12 km lehet, nem túl hosszú, de nehezen járható az út. A vadpatak völgy csodálatos ezen a szakaszon, három szoroson halad át, úttalan utakon, köveken, vízben gázolva követhető a Berettyó, a fadradságment a táj szépsége kárpótol.

A Berettyó forrás megközelítése akár a Sebeskörös völgyéből, akár Zilah felől elég nehéz. Ez magyarázatot ad kevésbé ismert voltára. Így a természet megőrizhette eredeti természetességét és részben vadságát, ami külön varázsa a tájnak.

A Berettyó forrás vízesésének vízhozama ezen a tavaszon kevesebb volt, mint általában. A hűvös, borongós idő ellenére úgy látszik, a lehullott csapadékmennyiség mégis kevesebb lehetett, mint más években. De a megtett út, a táj szépsége, maga a vízesés látványa kellemes emlékeket hagyott minden résztvevő lelkében, és reméljük, hogy a már több éve szervezett közös kirándulásoknak a jövőben is lesz folytatása.

Júniusi rendezvények

■ **Június 2. (kedd):** Fotóstúra a magyarszováti virágrezervátumban (Astragalus peterfii; Péterfi-csüdfű vagy Péterfi-féle boka). Kiskocsis túra. Megbeszélés telefonon. Találkozás 14 órakor a Pap (Párizs) utcai Csányi László (P-ța 1848) téren. A túra időpontja változhat a virágzás függvényében. Szervező: Ambrus Tibor.

■ **Június 3. (szerda):** Séta a Péter-úton (9 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Székely Lavotta ♦ 18 órától közgyűlés az Apáczai-líceumban.

■ **Június 6. (szombat):** Bácsi-torok (12 km). Találkozás 10 órakor a Széchenyi téri 31-es buszmegállóban. Szervező: Márton Erzsébet ♦ Sárkánykert és a zsidói botanikus kert. Találkozás 8 órakor a Flip előtt. Szervező: Kovács D. Zsuzsa. Érdeklődni telefonon.

■ **Június 7. (vasárnap):** Kerékpáros túra; Pokol-barlang (Körösrév); 60 km, 800 m szintkülönbség. Találkozás 7.15 órakor a nagyállomás előtt (TFC vonattal). Szervező: Szima Márton. Érdeklődni telefonon ♦ Ózek-völgye–Gorbó-völgye (24 km, 500 m szintkülönbség) Találkozás 8.30 órakor a Hajnal negyedi végállomáson vagy 9.30 órakor a Hintás-fánál, illetve Mogyoró-körnél. Szervező: Kiss János.

■ **Június 9. (kedd):** A Vasvári Pál kerékpáros teljesítménytúra lejárása kiskocsival. Indulás 14 órakor a monostor negyedi Billa elől. Szervező: Ambrus Tibor.

■ **Június 10. (szerda):** István-forrás (9 km), találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Székely Lavotta ♦ Túraszervezők tanácskozási és választmányi gyűlés 18 órától a székházban.

■ **Június 13. (szombat):** Hója-gerinc (10 km). Találkozás 10 órakor a Törökvágás tetején, a falumúzeum előtt. Szervező: Márton Erzsébet ♦ Aranyoslonka (Lunca)–Șipote vízesés (piros háromszög jelzéssel); 12 km, 400 m szintkülönbség. Találkozás reggel 7 órakor a Flip előtt. Szervező: Vlád Pál. Érdeklődni telefonon.

■ **Június 14. (vasárnap):** Rododendron túra a Radnai-havasokban; kiskocsis túra. Szervező: Ambrus Tibor. Érdeklődni telefonon ♦ Szászfenes–Havasbükke–EKE-forrás (18 km). Találkozás 9.15 órakor a 9-es autóbusz Bucium utcai megállójában (M21 autóbusszal). Szervező: Csorba Anna ♦ Vonatos kirándulás a sztánai Csigadombra és a Rieszeg-tetőre (15 km). Találkozás 7.30 órakor a nagyállomás előtt. Szervező: Szócs János.

■ **Június 17. (szerda):** Cérna-forrás (8 km), találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Székely Lavotta.

■ **Június 19–21. (péntek–vasárnap):** Mikrobuszos kirándulás a Radnai-havasokban, a blázna Alpina Központba, radnaborberek Suzy-panzióba, Ördög-szoros, Szentgyörgy-fürdő, Kormája szoros és menedékház. Szervező: Pálczer János. Érdeklődni telefonon.

■ **Június 21. (vasárnap):** Magyarlóna–Testes (zergeboglár virágzás)–Aranyos–Szentlászló (30 km, 1000 m szintkülönbség). Szervező: Kiss János. Érdeklődni telefonon.

■ **Június 24. (szerda):** Rejtett-forrás (7 km), találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Székely Lavotta.

■ **Június 28. (vasárnap):** Kerékpáros túra; Havasrekettői-vízesés (70 km), vonattal Sebesvárig. Találkozás 7.15 órakor a nagyállomás előtt. Szervező: Szima Márton. Érdeklődni telefonon ♦ Cseresznye fesztivál Magyardécsen. Találkozás 8 órakor a Flip előtt. Szervező: Kovács D. Zsuzsa. Érdeklődni telefonon.

■ **Július 1. (szerda):** Séta a Péter-úton (9 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Székely Lavotta ♦ 18 órától közgyűlés az Apáczai-líceumban.

■ **Szolgálatos napok a székházban** (Kolozsvár, Cardinal Iuliu Hossu/Fürdő utca 20. sz., 13-as ajtó); hétfőn, csütörtökön 17–18 óra, kedden 10.30–12.30 óra között. ♦ **EKE fotóklub:** minden kedden 17 órától a székházban. ♦ **Könyvtár:** minden csütörtökön 17–18 óra között a székházban.

Túraelőzetes

■ **Július 1–5 (kedd–vasárnap):** Csillagtúrák Csucsáról (10–25 km). Szervező: Kiss János.

■ **Július 4. (szombat):** Vasvári Pál kerékpáros emlék- és teljesítménytúra. Szervező: Szima Márton.

■ **Július 12. (vasárnap):** Máthé Gyula emléktúra Jósikafalvára. Szervező: Kovács D. Zsuzsa.

■ **Július 17–23. (péntek–csütörtök):** Dunakanyar, Budapest, Esztergom. Érdeklődni telefonon. Szervező: Kovács D. Zsuzsa.

■ **Augusztus vége:** Balatoni körút kerékpárral (3 nap/ 210 km). Érdeklődni telefonon. Szervező: Szima Márton.

Szervezők elérhetőségei

Ambrus Tibor 0722-377622

Csorba Anna 0740-407652

Kiss János 0364-807639

Kovács D. Zsuzsa 0747-070790

Márton Erzsébet 0742-037179

Nagy Lajos 0729-835674

Pálczer János 0264-545189

Székely Lavotta 0748-036290

Szima Márton 0766-703575

Szócs János 0742-690881

Vlád Pál 0264-435866

Titkár: Etédi József 0745-029946 és Székely Lavotta

Rendezvényeire minden érdeklődőt szeretettel vár az EKE-Kolozsvár 1891!